

Το υγρό στοιχείο, γράφει ο Λεωνίδας Μπανάκος

By [Literature](#) | Oct 19, 2014

Η Αφροδίτη Βακάλη με το νέο της βιβλίο καταφέρνει από τη μια να διατηρήσει τις συγγραφικές της αρετές, όπως τον κοφτό και άμεσο λόγο, τη δεμένη πλοκή και την ελεύθερη κατάδυση στα βάθη της ψυχής των ηρώων, ενώ από την άλλη κατάφερε να ξεπεράσει τους όποιους δισταγμούς και αμφισβητήσεις της πρώτης προσπάθειας και να εκφραστεί πιο ελεύθερα και πιο ηχηρά, αφού καταπιάστηκε με ένα άκρως σκληρό θέμα: τους φόνους μικρών παιδιών από έναν ψυχοπαθή δολοφόνο σε μια μικρή επαρχιακή πόλη όπου βρέχει ακατάπαυστα.

Ένα σοκαριστικό για όλους θέμα, που εντάσσει το βιβλίο της στο χώρο της αστυνομικής λογοτεχνίας.

Πρόκειται για ένα μυθιστόρημα με κεντρικό ήρωα έναν αστυνόμο-ντετέκτιβ, με ανακρίσεις, μαρτυρίες, ευρήματα, ανατροπές, με όλα όσα στοιχειοθετούν τη νουάρ ατμόσφαιρα του συγκεκριμένου είδους. Αλλά δεν είναι μόνο αυτό. Θα μπορούσαμε να το χαρακτηρίσουμε κοινωνικό-ψυχολογικό μυθιστόρημα με αστυνομική πλοκή.

Συγκεκριμένα θα έλεγα ότι υπάρχουν τρία διακριτά επίπεδα, τρία ξεχωριστά αφηγηματικά πεδία, τα οποία αλληλοσυνδέονται και συνέχουν την ιστορία που πλάθει η συγγραφέας.

Το πρώτο επίπεδο είναι το αστυνομικό. Δολοφονίες, έρευνες, αναζήτηση, αγωνία, πλάνη, κορύφωση, λύση. Ένα κλασικό νήμα που θα ακολουθήσει ο αναγνώστης ως το τέλος, χωρίς αφηγηματικά κενά ή κουραστικές αναδρομικές αφηγήσεις και εγκιβωτισμούς, με το ενδιαφέρον να αυξάνεται σε κάθε σελίδα.

Το δεύτερο επίπεδο είναι το κοινωνικό. Οι ήρωες ανήκουν σχεδόν στο σύνολό τους στη μέση αστική τάξη. Είναι έμποροι, λογιστές, γιατροί, μουσικοί, υπάλληλοι, δικηγόροι. Άλλοι με οικονομικά προβλήματα, άλλοι εύποροι. Κοινό τους χαρακτηριστικό είναι ότι ζουν στην ίδια μικρή πόλη. Με τους δικούς τους γραπτούς και άγραφους νόμους, με την κυριαρχημένη επαγγελματική και οικογενειακή δομή, με τη θέση της γυναίκας σε αυτήν, με τις σχέσεις των παιδιών με τους γονείς, και όλα αυτά μέσα στο τυπικό φόντο της περιχαρακωμένης, κλειστής και φαινομενικά ήρεμης μικρής κοινωνίας.

Το τρίτο επίπεδο είναι φυσικά το πιο ενδιαφέρον και ο κορμός του όλου δράματος: το ψυχολογικό. Ξεκινώντας από τον διαταραγμένο δολοφόνο και τους διάσπαρτους μονολόγους του-εξομολογητικά μανιφέστα που ακούγονται σε όλο το βιβλίο μέχρι την τελική του αποκάλυψη, η συγγραφέας κάνει αυτό που αγαπά περισσότερο: χαράζει, σκαλίζει και τελικά σπάει το κέλυφος της ψυχής κάθε ήρωα της, την αποδομεί και την απογυμνώνει για να μας δείξει πόση αδυναμία μπορεί να κρύβει ένας φαινομενικά δυνατός, πόση δύναμη ένας αδύναμος, πόση διαταραχή ένας ισορροπημένος. Πόσα μυστικά μπορεί να κρύβονται στα έγκατα της ψυχής, τα οποία, αν πυροδοτηθούν την κατάλληλη στιγμή, μπορούν να ανατρέψουν τα πάντα. Και να καταστρέψουν τα πάντα.

Με τη χειρουργική σχεδόν τεχνική της, η Αφροδίτη Βακάλη συνδέει αυτά τα τρία επίπεδα εν είδει συγκοινωνούντων δοχείων, φτιάχνοντας ένα γλυκόπικρο κοκτέιλ συναισθημάτων που πίνεται σκέτο και μονομιάς. Με αυτό τον τρόπο καταφέρνει να απαλύνει τον αναγνώστη από τον αποτροπιασμό και τη φρίκη των εγκλημάτων καθ' αυτών και να τον φέρει σε επαφή με μνήμες σκοτεινές και βιώματα άφατα, που ήρθε η ώρα να βρουν κάθαρση.

Μέσα λοιπόν από αυτή τη διαπλοκή των αφηγηματικών πεδίων και τις λοιπές ισορροπίες ανάμεσα στη ζωή και το θάνατο, τα πρόσωπα της ιστορίας χωρίζονται αρχικά σε δύο κατηγορίες. Τους νεκρούς, τα αθώα θύματα που οπχαμός τους προωθεί τη δράση του βιβλίου, αφού κλονίζει συθέμελα την κοινωνία της μικρής πόλης, και τους ζωντανούς, που προσπαθούν να ξεπεράσουν τον πόνο και την αποστροφή αναζητώντας δικαιοσύνη.

Αν προσέξουμε όμως καλύτερα, υπάρχει και μια Τρίτη «ομάδα» ηρώων, πολύ ευάλωτη και πένθιμη. Είναι εκείνοι που ζουν μεν, αλλά βιώνουν μια ζωή πιο σαθρή, πιο σκοτεινή και πιο εφιαλτική από το θάνατο. Οι ζωντανοί-νεκροί. Και είναι αυτοί που αγγίζουν περισσότερο τη συγγραφέα, η οποία σκύβει επάνω τους και τους μελετά με διακριτική τρυφερότητα, με κατανόηση αλλά και με προβληματισμό.

Όλοι αυτοί οι χαρακτήρες, όλα τα επεισόδια και οι χώροι δράσης περιβάλλονται από το ίδιο φυσικό στοιχείο τη βροχή. Όπως και στο πρώτο της βιβλίο η Αφροδίτη Βακάλη, το υγρό στοιχείο είναι εκείνο που επιδρά καταλυτικά στην εξέλιξη των ηρώων και διαμορφώνει ή διαστρεβλώνει τη σκέψη και τη συμπεριφορά τους. Και αν η θάλασσα ήταν το περίγραμμα, ο φυσικός χώρος όπου προωθούνταν η δράση, εδώ η βροχή είναι το στοιχείο που δεν την προωθεί απλώς αλλά την επιβάλλει. Πότε ανελέητη, πότε απαλή, πότε ειρωνική, διεισδύει παντού. Μπαίνει στα σπίτια, στο μυαλό, στις ψυχές, ξεπλένει συνειδήσεις και αποκαλύπτει ξεχασμένα μυστικά, φυλακίζοντας ένοχους και αθώους στις υγρές χειροπέδες της.

Το υγρό στοιχείο λοιπόν από τη μια και ο μεσοαστικός περίγυρος από την άλλη είναι ο παράγοντας που ασκεί αφόρητη πίεση στο ήθος των ηρώων. Τους περιορίζει, τους καταθλίβει, τους ακινητοποιεί, τους πνίγει. Αυτός ο ετεροκαθοριζόμενος χαρακτήρας των ηρώων δίνει σαφώς στο βιβλίο μια; Έντονη υφή νατουραλισμού. Στον νατουραλισμό το ενδιαφέρον δεν συνίσταται στο τι κάνουν οι ήρωες αλλά στο γιατί το κάνουν. Στα κίνητρά τους, στο ψυχολογικό τους υπόστρωμα, στο υποσυνείδητό τους. ο νατουραλιστής συγγραφέας ξεκινά από ορισμένες θέσεις. Μελετά την ηθική συμπεριφορά των προσώπων για να καταδείξει ότι είναι δέσμιοι εξωτερικών δυνάμεων και εσωτερικών παρορμήσεων. Εδώ το στοιχείο αυτό είναι εντονότερο απ' ό,τι είναι στο «Και γύρω τους η θάλασσα». Ειδικά ο ψυχοπαθής δολοφόνος είναι τυπικό δείγμα της νατουραλιστικής μυθιστορίας. Έχει περιοριστεί από τις εξωτερικές δυνάμεις, τη μικροαστική κοινωνία, τους

τύπους και τα πρωτόκολλά της, σε σημείο που έχει πλέον απολέσει την ιδιότητα του λογικού και ηθικού όντος και έχει υποβιβαστεί στο επίπεδο των κατώτερων όντων.

Και οι υπόλοιποι ήρωες όμως περιγράφονται εξονυχιστικά και με φωτογραφική λεπτομέρεια να κινούνται άβουλα από το γενετήσιο ένστικτο, την απληστία, την εκδικητικότητα, το φθόνο και να συνθλίβονται σωματικά και ψυχικά. Οι πράξεις τους είναι προδιαγεγραμμένες. Σχεδόν ήδη γνωστές και κατανοητές. Τα κίνητρά τους όμως, αυτά τα περίφημα «γιατί», θα αποκαλυφθούν περίτεχνα από τη διεισδυτική πένα της Αφροδίτης Βακάλη, που θα μας κάνει να αναρωτηθούμε για τον αλλόκοτο τρόπο με τον οποίο, σχεδόν νομοτελειακά, θα επέλθουν οι ισορροπίες που θα επαναφέρουν την ηθική τάξη και τη δικαιοσύνη. Τη δικαιοσύνη με την ευρύτερη έννοια της, αυτήν που βρίσκεται πέρα από τον ανθρώπινο νόμο και που αποκαθιστά όσα ο νόμος δεν μπόρεσε να προλάβει.

Γιατί όπως λέει η ψυχολογία, για τρία πράγματα μόνο είναι αδύνατη η πρόληψη: για τον έρωτα, για το έγκλημα και για την τρέλα.

Οι «219 ημέρες βροχής» είναι ένα βιβλίο που κλείνει δίνοντας απαντήσεις σε όσα ερωτήματα το ίδιο έθεσε, αλλά και εγείροντας νέα ερωτήματα στον αναγνώστη, αφήνοντάς τον με τη βεβαιότητα ότι το καλό πάντα στο τέλος θα υπερισχύει και ότι ο κόσμος μπορεί να γίνει καλύτερος, αλλά και με το φόβο μήπως εμείς δεν προλάβουμε να γίνουμε μέρος του.

ΑΦΡΟΔΙΤΗ ΒΑΚΑΛΗ

219 ημέρες βροχής

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

